

Research Paper

Media Policy, Net Neutrality, and Public Interest in Iran

*Somayeh Labafi¹ , Safar Beigzadeh²

1. PhD, Department of Media Management, Iranian Research Institute for Information Science and Technology, Tehran, Iran.

2. PhD, Department of Laws, Iranian Research Institute for Information Science and Technology, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Labafi S, Beigzadeh S. (2020). [Media Policy; Net Neutrality and Public Interest in Iran (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 10(37), 62-83.

Received: 15 Apr 2020**Accepted:** 18 Aug 2020**Available Online:** 18 Mar 2021**Key words:**

Media policy, Net neutrality, Public interest, fairness, Pluralism of views, Agenda setting

ABSTRACT

Net neutrality has recently attracted the attention of media policymakers. They need to understand the positive and negative effects of this concept on the public interest. Such an understanding enables them to determine how and when they should present a policy intervention in this issue. Therefore, the present study aimed to analyze net neutrality concerning public interest. The qualitative research approach and content analysis were adopted in this research. The study participants consisted of 10 media policymakers, lawyers, and media industry experts. Moreover, in-depth and semi-structured interviews were conducted in this study. Due to the Corona-virus pandemic and the need for social distancing, researchers have used Online chat software to conduct the necessary interviews. The data analysis data are based on the conceptual framework (fairness, the pluralism of views, & agenda setting), in 3 main themes (network neutrality & fairness in the media industry, network neutrality, & the pluralism of views in the media industry & agenda-setting by media). Finally, the relationship between these main themes and the theme of network neutrality and public interest was explained.

* Corresponding Author:**Somayeh Labafi, PhD.****Address:** Department of Media Management, Iranian Research Institute for Information Science and Technology, Tehran, Iran.**E-mail:** labafi@irandoc.ac.ir

مقاله پژوهشی

سیاست‌گذاری رسانه‌ای؛ بی‌طرفی شبکه و منافع عمومی در ایران

سمیه لبافی^۱، صفر بیگ‌زاده^۲

۱. دکتری، گروه مدیریت رسانه، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، تهران، ایران.

۲. دکتری، گروه حقوق، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، تهران، ایران.

چکیده

مفهوم بی‌طرفی شبکه در سال‌های اخیر مورد توجه سیاست‌گذاران رسانه‌ای قرار گرفته است. آن‌ها نیازمند به درک تأثیرات مثبت و منفی این مفهوم در رابطه با منافع عمومی هستند تا قادر باشند تعیین کنند که چگونه و در چه زمانی باید در این موضوع مداخله سیاست‌گذارانه داشته باشند. از این رو پژوهش حاضر با هدف تحلیل مفهوم بی‌طرفی شبکه در ارتباط با موضوع منافع عمومی انجام شده است. رویکرد پژوهش کیفی و روش آن تحلیل مضمون بوده است. مشارکت‌کنندگان در پژوهش را ده نفر از سیاست‌گذاران رسانه‌ای، حقوق‌دانان و متخصصان صنعت رسانه تشکیل داده‌اند که با آن‌ها مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته صورت گرفته است. به دلیل شیوع ویروس کرونا (اسفند ماه ۱۳۹۸ و فروردین ۱۳۹۹) و ضرورت حفظ فاصله‌گذاری اجتماعی، پژوهشگران جهت انجام مصاحبه‌ها از نرم‌افزارهای گفت‌وگوی آنلاین استفاده کرده‌اند. نتایج تحلیل داده‌ها بر اساس چارچوب مفهومی اتخاذشده (مساوات، تعدد دیدگاه‌ها و تعیین دستور کار)، در قالب سه مضمون اصلی (بی‌طرفی شبکه و رعایت مساوات در صنعت رسانه، بی‌طرفی شبکه و تعدد دیدگاه‌ها در صنعت رسانه و بی‌طرفی شبکه و تعیین دستور کار توسط رسانه‌ها) سازمان داده شد. درنهایت ارتباط این مضامین اصلی با مضمون سازمان‌دهنده «بی‌طرفی شبکه و منافع عمومی» تبیین شد.

تاریخ دریافت: ۲۷ فروردین ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۲۸ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۲۸ اسفند ۱۳۹۹

کلیدواژه‌ها:

سیاست‌گذاری رسانه‌ای، بی‌طرفی شبکه، منافع عمومی، مساوات، پلورالیسم، دستورکار گذاری

* نویسنده مسئول:

دکتر سمیه لبافی

نشانی: تهران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، گروه مدیریت رسانه.

پست الکترونیکی: labafi@irandoc.ac.ir

www.SID.ir

مقدمه

کند (Nooren, et al, 2018: 24). در این راستا در سال‌های اخیر مفهوم بی‌طرفی شبکه^۲ مطرح شده است که اساساً یک اصل غیرتبعیض‌آمیز است که در خصوص نحوه انتقال ترافیک اینترنت اعمال می‌شود. بی‌طرفی شبکه یا بی‌طرفی اینترنت، اصلی است مبنی بر اینکه ارائه‌کنندگان خدمات اینترنتی^۳ باید با همه داده‌ها در اینترنت به نحو یکسان رفتار کنند و بر اساس کاربر، محتوا، سایت، پلتفرم، اپلیکیشن یا نحوه ارسال داده تبعیض قائل نشوند. طبق این اصل ارائه‌کنندگان خدمات اینترنت نباید برای ارائه ترافیک داده‌های متفاوت بهای متفاوتی مطالبه کنند (Cook, 2014: 91). بی‌طرفی شبکه اساساً یک اصل غیرتبعیض‌آمیز تعریف شده است که در خصوص نحوه انتقال ترافیک اینترنت اعمال می‌شود (Audibert & Murray, 2016: 42). در بی‌طرفی شبکه، انتقال ترافیک اینترنتی باید بر پایه مساوات باشد و نباید نسبت به کاربران، نرم‌افزارها، محتوا، سرویس‌ها و پلتفرم‌ها و دستگاه‌های خاص متفاوت باشد. بی‌طرفی شبکه مفهومی به معنای رفتار غیرتبعیض‌آمیز ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی از جمله پلتفرم‌های اینترنتی در مواجهه با کاربران، محتواها، سایت‌ها، پلتفرم‌ها و اپلیکیشن‌های متفاوت است (Iglezakis, 2020: 33).

بی‌طرفی شبکه مفهومی است که به طور مستقیم با منفعت کاربران و به طور غیرمستقیم با منفعت عمومی ارتباط دارد. بی‌طرفی شبکه سوءاستفاده از کاربر برای جهت دادن ترافیک اینترنت بر اساس منفعت پلتفرم‌های اینترنتی را نفی می‌کند (Li & Hou, 2020: 112). بی‌طرفی شبکه در این سال‌ها بحثی پرتنش بوده است. هسته اصلی این بحث در

اینترنت توسط ذی‌نفعان مختلفی توسعه یافته است؛ اما حکمرانی اینترنت هیچ‌گاه تحت تأثیر یک و یا تعداد محدودی از ذی‌نفعان نبوده است (Glass and Tardiff, 2018: 68). اینترنت نیروی محرکه توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع به شمار می‌رود (Van, et al, 2017: 54). توسعه ارتباطات راه دور و همچنین ظهور بسیاری از خدمات آنلاین در گرو نوآوری در زیرساخت‌های اینترنت است. از ابتدا ایده اصلی پدیدآورندگان اینترنت بر این بوده که هر فردی در سراسر دنیا بتواند بدون آنکه نیاز به دریافت مجوز داشته باشد، هرگونه ایده یا دانشی را در این فضا با سایرین به اشتراک بگذارد. از این رو، باز بودن اینترنت، موجی از نوآوری‌ها را با خود به همراه داشت و همچنان نیز باعث شکل‌گیری پیشرفت‌های قابل توجه در حوزه‌های مختلف علوم می‌شود. اما نگرانی‌هایی در سطح جهانی در خصوص رفتارهای تبعیض‌آمیز در مورد ترافیک اینترنت توسط نهادهایی که دسترسی به اینترنت را کنترل می‌کنند در حال افزایش است. در سال‌های اخیر این مسئله در سطح جهانی مطرح شده است و رویکردهای موجود از جمله کنترل کردن یا قوانین بازار آزاد در حوزه اینترنت طی سال‌های اخیر مورد انتقاد قرار گرفته و با شکست روبه‌رو شده‌اند (Nash et al, 2017: 121)؛ بنابراین باید در روش‌های گذشته بازنگری کرد و به سوی یک رویکرد دارای اصول متناسب با ویژگی‌های محلی و منطقه-ای گام برداشت. این رویکرد اصل مدار باید بر پایه حقوق حریم خصوصی، آزادی بیان، اصل حفاظت از داده‌های کاربر و غیره بنا شده و از اینترنت به عنوان یک کالای عمومی^۱ در برابر دخالت‌ها محافظت

2. Net Neutrality
3. Internet service providers (ISPs)

1. Public goods

رسانه‌های فعالیت‌های تنظیم‌گری در صنعت رسانه است که جهت حفظ و توسعه منافع ذی‌نفعان و کنترل قدرت در این صنعت صورت می‌گیرد (La- bafi & Williams, 2019:67). سیاست‌گذاران باید با استفاده از متغیرهای متعددی محیط را تحلیل کنند تا به بهترین تصمیم متناسب با منافع عمومی دست یابند. تحولات در حوزه رسانه نشان داده است که فناوری‌های جدید چگونه باعث تجدید نظر در مورد سیاست‌گذاری‌های رسانه‌ای در آینده می‌شوند. سیاست‌گذاری‌های رسانه‌ای آینده چه بازارمدار باشند و چه محصول نظام‌های مقررات‌گذاری ملی یا بین‌المللی، پژوهش‌ها (Scientific Council for Gov- ernment Policy, 2005; Ots, 2016: 83)، حاکی از آن است که سیاست‌گذاری‌ها در اصل مستلزم مجموعه‌ای از اصول‌اند که در سطح اجتماعی در موردشان توافق وجود داشته باشد و بنابراین بیش از همه افکار عمومی جامعه است که سیاست‌ها در رابطه با رسانه‌ها را شکل می‌دهد (لبافی، ۱۳۹۸).

مفهوم و اصول بی‌طرفی شبکه به سیاست‌گذاری‌هایی اشاره دارد که باید برای تنظیم شبکه اینترنت انجام شود تا از باز بودن اینترنت و احترام کامل به حقوق بشر محافظت شود (Puzin, 2018: 76). در واقع، برخی از تکنیک‌های مدیریت ترافیک این امکان را دارند که آزادی کاربران نهایی را برای جست‌وجو، انتقال و دریافت اطلاعات و ایده‌ها یا به خطر انداختن حریم شخصی محدود کنند. در این راستا، هدف سیاست‌گذاری‌ها در رابطه با بی‌طرفی شبکه محافظت از توانایی افراد در دسترسی و استفاده از محتوای قانونی آنلاین، برنامه‌ها و خدمات بدون نیاز به درخواست مجوز از هر اپراتور است (Glass, 2018: 67 & Tardiff). از همه مهم‌تر، سیاست‌گذاری بی‌طرفی شبکه با

مورد این است که با کدام برنامه‌ها، سرویس‌ها و یا کاربران در شبکه، می‌توان برخورد ویژه کرد و اینکه آیا برخورد ویژه به نفع کاربران و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات اینترنتی است یا خیر (Yiakoumis, Katti, & McKeown, 2016: 14).

از همین روی، بی‌طرفی شبکه در حال حاضر مورد علاقه محققان حوزه سیاست‌گذاری رسانه‌ای و سیاست‌گذاران رسانه‌ای است. آن‌ها مایل به درک تأثیرات مثبت و منفی این مفهوم در رابطه با منافع عمومی هستند تا قادر باشند تعیین کنند که چگونه و در چه زمانی باید در موضوع ارائه خدمات در اینترنت مداخله کنند (پورعزت و عبدی، ۱۳۹۸: ۱۹۸). نمونه‌هایی از سؤال‌های سیاست‌گذارانه موجود شامل این موارد است که این بی‌طرفی شبکه برای نوآوری رسانه‌ای چه فرصت‌هایی را ارائه می‌دهد، چگونه ممکن است بر آزادی انتخاب کاربران تأثیر بگذارد، چگونه بر آزادی بیان تأثیر می‌گذارد و پیامدهای و نتایج پیاده‌سازی اصول بی‌طرفی شبکه چه خواهد بود؟ هدف اصلی این پژوهش بررسی و تحلیل موضوع بی‌طرفی شبکه در ادبیات نظری و همچنین در قوانین ایران از منظر منافع عمومی است. نتایج می‌تواند به سیاست‌گذاران جهت سیاست‌گذاری مناسب در حوزه بی‌طرفی شبکه با هدف حفظ توانایی کاربران اینترنت، به دریافت و ارسال آزادانه اطلاعات و همچنین توسعه نوآوری‌ها از طریق اینترنت، کمک کند.

۱. ادبیات موضوع

سیاست‌گذاری رسانه‌ای نقطه تلاقی قانون، سیاست و اقتصاد است و سعی دارد به نتایج مطلوب اجتماعی در یک محیط سیاسی گاه متضاد دست پیدا کند (jayakar, 2018: 132). سیاست‌گذاری

مقررات‌گذار ارتباطات الکترونیکی اروپا نشان داد که کاربران اروپایی تحت تأثیر طیف گسترده‌ای از محدودیت‌های مدیریت ترافیک قرار گرفته‌اند. برای مقابله با چنین شرایطی، کمیسیون اروپا آیین‌نامه مرتبط با حفظ بی‌طرفی شبکه از سوی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اینترنت را تدوین کرد (Belli & Filipi, 2016:56).

در آمریکا تا سال ۲۰۱۵ هیچ حمایت حقوقی روشنی در خصوص بی‌طرفی شبکه وجود نداشت. در فوریه ۲۰۱۵، کمیسیون ارتباطات فدرال^۷ با حمایت اوباما به نفع بی‌طرفی شبکه مقررات‌گذاری کرد. در دوره ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ هنگامی که آجیت پای^۸ در آوریل ۲۰۱۷ رئیس کمیسیون ارتباطات فدرال شد، تصمیم به لغو این سیاست گرفت. در ۱۴ دسامبر ۲۰۱۷ با شعار «بازگشت آزادی به اینترنت»، این کمیسیون حکم به لغو سیاست بی‌طرفی شبکه داد. کمیسیون نظرش این بود که قوانین بی‌طرفی شبکه سخت‌گیرانه است و اجازه رقابت و نوآوری برای سرویس‌دهندگان خدمات اینترنت را از آن‌ها گرفته است. اکنون در آمریکا از یک‌سو، بی‌طرفی شبکه به عنوان اصلی غیرضروری برای سیاست‌گذاری درباره اینترنت مورد انتقاد قرار گرفته و از سوی دیگر اعتقاد بر این است که الزامات شفافیت در رابطه با بی‌طرفی شبکه می‌تواند موجب افزایش انتخاب کاربران شود (Puzin, 2018:78).

اخیراً، مفهوم بی‌طرفی پلتفرم^۹ نیز در حوزه بی‌طرفی شبکه مطرح شده است. وابستگی کاربران به اینترنت به صورت بالقوه امکان سوءاستفاده مدیران پلتفرم‌ها از کاربران را فراهم می‌کند (Salamzadeh,

تعریف اهداف واقعی برای دستیابی به تکنیک‌های مدیریت ترافیک اینترنت، به جای ترک استفاده از چنین تکنیک‌هایی در بازارهای انحصاری، از بهره‌مندی کامل کاربران از حقوق خود پشتیبانی می‌کند. به همین ترتیب، بی‌طرفی شبکه در پی معماری غیرمتمرکز و باز اینترنت، رفع موانع ورود به «بازار آزاد ایده‌ها» و در نتیجه ایجاد یک سطح مناسب از رقابت برای هر کاربر برای مشارکت در توسعه اکوسیستم اینترنت است (McDiarmid, 2016: 86 & Shears).

۱-۱. سیر تاریخی بی‌طرفی شبکه

چرایی و چگونگی محافظت از اصل بی‌طرفی شبکه بحث مهمی در سراسر دنیا و نیز ایران است. مفهوم بی‌طرفی شبکه را نخستین بار تیم وو^۴، استاد حقوق رسانه دانشگاه کلمبیا، در سال ۲۰۰۳ به کار برد. آقای وو یک قاعده غیرتبعیضی را معرفی کرد که می‌تواند برای کاربردهای مختلف اینترنت مساوات در رفتار با داده‌های کاربران را برقرار کند. پس از ارائه این مفهوم توسط او، جامعه جهانی به این موضوع واکنش نشان داد و همچنین به بحثی داغ در محافل حقوقی تبدیل شد.

آنچه امروز تحت عنوان مجموعه اصول بی‌طرفی شبکه وجود دارد، حاصل سه سال بحث و گفت‌وگویی است که توسط اعضای ائتلاف بی‌طرفی شبکه^۵ انجام شده است. این ائتلاف یک گروه باز و چندذی‌نفعه است که تحت نظارت انجمن حکمرانی اینترنت ملل متحد^۶ ایجاد شده است. در سال ۲۰۱۲، تحقیقات مشترک توسط کمیسیون اروپا و اعضای

7. Federal Communications Commission

8. Ajit Pai

9. Platform Neutrality

4. Tim Wu

5. Dynamic Coalition on Network Neutrality (DCNN)

6. United Nations Internet Governance Forum (IGF)

زنجیره مضر باشد، اظهار نگرانی و اعلام کرده که نظارت بیشتری بر روش‌های معاملاتی که از طریق پلتفرم‌ها انجام می‌شود خواهد داشت تا از رفتارهای تبعیض‌آمیز برخی از پلتفرم‌های جلوگیری شود (Krämer & Schnurr, 2018: 54).

بی‌طرفی جست‌وجو، اصلی است که موتورهای جست‌وجو را ملزم می‌کند نباید سیاستی غیر از این داشته باشند که نتایجی که آن‌ها ارائه می‌دهند، جامع، بی‌طرفانه و صرفاً بر اساس ارتباط با مرتبط‌ترین مطالب باشد. بحث بی‌طرفی جست‌وجو در مورد این است که آیا موتورهای جست‌وجو مجاز هستند نتایج خاصی را در میان کل محتوای مرتبط با موضوع مورد جست‌وجو، در رتبه بالاتری از بقیه تنظیم کنند (L'Ecuyer, Maillé, Stier-Moses, & Tuffin, 2017: 78). بسیاری ادعا می‌کنند موتورهای جست‌وجو به طور سیستماتیک برخی از سایت‌ها را نسبت به سایرین در لیست نتایج خود ترجیح می‌دهند و کاربران معتقدند این کار نتایجی را که آن‌ها به دست می‌آورند، مختل می‌کند. رتبه‌بندی نتایج جست‌وجو نه تنها مبتنی بر معیارهای مختلفی است که در معماری موتورهای جست‌وجو تعبیه شده، بلکه تحت تأثیر ملاحظات درآمدی موتورهای جست‌وجو نیز قرار دارد. به عنوان مثال، گوگل به دلیل درآمد اضافی حاصل از نگه داشتن کاربران در اکوسیستم صفحات و خدمات YouTube، از این شرکت پول بیشتری دریافت می‌کند (L'Ecuyer, Maillé, Stier-Moses, & Tuffin, 2017: 43).

طرفداران بی‌طرفی شبکه استدلال می‌کنند که یک شبکه بی‌طرف به رشد آزادی بیان و مشارکت دموکراتیک در اینترنت کمک می‌کند. هدف داشتن یک نوع اینترنت است که در آن برنامه‌ها، محصولات، ایده‌ها و نقطه‌نظرات همگی به طور یکسان دیده و

یک مورد سوءاستفاده از کاربران رفتارهای تبعیض‌آمیز در مورد جهت‌دهی ترافیک اینترنت به سمت محتواهایی خاص توسط پلتفرم‌ها برای کسب درآمد بالاتر است. ضرورت جلوگیری از سوءاستفاده و دسترسی آزاد بر پایه حفظ حریم خصوصی به محتوای موجود در اینترنت موجب ارائه مفهوم بی‌طرفی شبکه شده است (Jit-suzumi, 2020: 164). اصل بی‌طرفی پلتفرم، به این معناست که پلتفرم‌های آنلاین باید همه محتوای خود را به روشی غیرتبعیض‌آمیز برای مخاطبان یا مشتریان ارائه دهند. هدف این نوع بی‌طرفی آن است که ارائه‌دهندگان محتوا که در یک سوی پلتفرم هستند و محتوای (محصول و یا خدمات) خود را از طریق پلتفرم ارائه می‌دهند به طور مساوی به مشتریان و یا مخاطبان دسترسی داشته باشند (Khajeheian, Ebrahimi 2019: 123). در این راستا فرض بر این است که در پلتفرم‌ها، هیچ‌گونه تفاوت سیستماتیک بین خدمات یا محصولاتی که ارائه‌دهندگان مختلف ارائه داده‌اند وجود ندارد و مخاطب / مشتریان به شکل یکسان به همه آن‌ها دسترسی دارند (Krämer & Schnurr, 2018: 97).

لین^{۱۰} (۲۰۱۳) مفهوم بی‌طرفی پلتفرم را در پژوهشی با عنوان «سیاست‌گذاری تلویزیون چند صفحه نمایشی» ارائه داد. این موضوع بر مقررات ارائه محتوای رسانه‌های تصویری در پلتفرم‌های مختلف رسانه‌ای متمرکز بود. مرتبط با مفهوم بی‌طرفی پلتفرم، بی‌طرفی جست‌وجو^{۱۱} نیز یک چالش مهم است که به آن پرداخته شده است. به‌تازگی کمیسیون اروپا بابت فعالیت‌های تبعیض‌آمیز در پلتفرم‌ها که می‌تواند برای رقابت در پایین دست این

10. Leas

11. Search Neutrality

از انواع حقوق، منوط است به «رعایت موازین اسلام» و بر این پایه، قانون‌گذار ایران را نمی‌توان جزو موافقان با بی‌طرفی شبکه به شمار آورد. این بی‌طرفی در بیان شرح وظایف پلیس فتا (مندرج در پایگاه مربوط به نشانی <https://www.cyberpolice.ir>) و حتی در قسمت اخیر ماده ۳۳ منشور حقوق شهروندی (مصوب آذر ۱۳۹۵ رئیس‌جمهور ایران) - که ایجاد هرگونه محدودیت در دسترسی شهروندان به فضای مجازی (از جمله فیلترینگ، پارازیت، کاهش سرعت یا قطعی شبکه) را منوط به وجود مستند صریح در قوانین می‌کند - نیز آشکار است؛ زیرا اصل ۴ قانون اساسی (مصوب بهمن ۱۳۵۸) به روشنی و به صراحت مقرر می‌دارد «کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است».

با توجه به آنچه درباره موازین کلی حاکم بر شبکه در ایران، به اتکای اصول قانون اساسی و موازین مبتنی بر آن گفته شد، اصول مذکور در برابر موازین اسلامی و شرعی محدود می‌شوند و مندرجات مصوبه پنجاه‌ونهمین نشست شورای عالی فضای مجازی (مورخ ۱۳۹۸/۶/۹) با عنوان «نظام هویت معتبر در فضای مجازی» نیز به خوبی نشان می‌دهد که موازین و معیارهای مذکور که منبعث و مستخرج از اصل بی‌طرفی شبکه هستند در نگاه این شورا کامل و مطلق مورد پذیرش نیستند و در موارد متعدد این اصل محدود شده و استثنائاتی بر آن وارد شده است.

شنیده شوند و نیز همه طبقات در اجتماع فرصت مساوی جهت موفقیت داشته باشند (Audibert & Murray, 2016:24). از طرف دیگر، طرفداران بی‌طرفی شبکه به دلیل خطراتی که برخی از تکنیک‌های مدیریت شبکه ممکن است به حقوق اساسی کاربران اینترنت تحمیل کند و ممنوعیت جلوگیری از تکنیک‌های مدیریت تبعیض‌آمیز اینترنت، نگرانی‌هایی را عنوان می‌کنند.

مخالفین مقررات بی‌طرفی شبکه رساننده‌های خدمات اینترنتی، شرکت‌های پهن‌بند و مخابرات، تولیدکنندگان سخت‌افزار رایانه و اقتصاددانان را شامل می‌شوند. گری بکر^{۱۲}، اقتصاددان برنده جایزه نوبل، استدلال می‌کند که رفاه مصرف‌کنندگان اساس قانع‌کننده‌ای برای این مقررات‌گذاری به دست نمی‌دهد (Belli & Fillipi, 2016: 65). ادعاهای موافقین و مخالفین بی‌طرفی شبکه هر روزه مباحثات نظری بیشتری می‌یابد.

اگرچه بسیاری از دلایل منطقی برای مقابله با بی‌طرفی شبکه بر اساس نگرانی‌های گسترده اجتماعی هستند، اما حفاظت از کارآفرینی و نوآوری نیز یکی از این اهداف مهم است (Labafi, 2020: 78). طرفداران بی‌طرفی شبکه از این فرضیه حمایت می‌کنند که برخورداری از هرگونه داده به طور برابر و بدون هیچ‌گونه هزینه‌ای برای ارائه‌دهندگان محتوا، یک زنجیره ارزشی را شکل می‌دهد که در آن نوآوری برنامه‌ها و خدمات، سرمایه‌گذاری و نوآوری زیرساخت شبکه تسریع خواهد شد (Bauer & Knieps, 2017: 16).

در ایران با توجه به اصول مختلف قانون اساسی (مصوب بهمن ۱۳۵۸) از جمله اصل ۲۰، برخورداری

12. Beker

۲-۱. بی‌طرفی شبکه در مطالعات پیشین

بحث‌های بی‌طرفی شبکه حاکم شده است. ایران نیز در این خصوص گام‌هایی هرچند ناکافی را برداشته است. موضوع بی‌طرفی شبکه توسط محققان حوزه حقوق و حوزه سیاست‌گذاری مورد بررسی قرار گرفته است (Blevins and Shade, 2010: 37). محققانی مانند فیلیپ ویزر و کای زو^{۱۵} در این حوزه شناخته‌شده هستند.

از طرف دیگر، گروهی از اقتصاددانان در تلاش برای یافتن راه‌حلی برای موضوعات مختلف بی‌طرفی شبکه از طریق الگوسازی اقتصادی، تحقیقاتی را در این رابطه انجام داده‌اند. پی‌ها^{۱۶} (۲۰۰۷) و اسویک^{۱۷} (۲۰۰۹) نمونه‌ای از محققانی هستند که به این منظور از مدل‌سازی اقتصادی و تحلیل قیمت‌گذاری استفاده کرده‌اند. در این راستا اکونومیدز و برچ (۲۰۱۲) و کیو (۲۰۱۲) در مورد اعتبار تحلیل بازار دوطرفه و بی‌طرفی شبکه پژوهش‌هایی انجام داده‌اند. همچنین چنگ^{۱۸} و همکاران (۲۰۱۱) نتایج کار خود را در قالب استفاده از یک الگوی اقتصادی که شامل یک توافق مالی بین ارائه‌دهندگان محتوا و ارائه‌کنندگان خدمات اینترنتی است، ابراز کردند. چوی و کیم^{۱۹} (۲۰۱۰)، نیز دیگر محققانی هستند که بی‌طرفی شبکه را از دیدگاه مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی و ارائه‌دهندگان محتوا تحلیل کردند.

بلی و فیلیپی^{۲۰} (۲۰۱۶) معتقدند، بی‌طرفی شبکه به این اصل اشاره دارد که باید تمام ارتباطات

اگرچه بی‌طرفی شبکه اصطلاحی کاملاً شناخته‌شده است، اما هنوز تعریف واضحی از آن ارائه نشده است (Kim, et al, 2011: 29; Strover, 2010: 41). به اعتقاد کوک^{۱۳} (۲۰۱۴)، بی‌طرفی شبکه یک پارادایم است که باعث می‌شود اطلاعات از طریق شبکه جهانی وب صرف‌نظر از نوع اطلاعات و ارسال‌کننده، بدون پرداخت هزینه‌های اضافی به اشتراک گذاشته شود (Cook V. S., 2014: 45).

البته این اصطلاح به معنای آن نیست که شبکه بی‌طرف باشد، بلکه منظور آن است که سیاست‌گذاران یا ارائه‌دهندگان خدمات در شبکه در مواجهه با کاربران و یا درباره آنچه در شبکه وجود دارد یا وجود پیدا می‌کند، بی‌طرف باشند و جانبی را نگیرند و طرفی را تضعیف، محدود یا تقویت نکنند. به تعبیری دیگر، شبکه باید همچون یک خط قطار شهری، هر که را که میل به سوار شدن دارد، سوار کند و هر امکان و تسهیلاتی که به همه مسافران می‌دهد به هر مسافر جدید هم بدهد و تبعیضی در این باره قائل نشود.

در حالی که در اکثر مباحث مربوط به بی‌طرفی شبکه که به ارتباطات داخل شبکه، دسترسی و تبعیض در خصوص ترافیک اینترنت می‌پردازند هیچ تقسیم‌بندی واضح بین آنچه بی‌طرفی هست و آنچه بی‌طرفی نیست وجود ندارد (Shin, 2016: 21). از این رو، محققان از رشته‌های مختلف به مسائل مربوط به بی‌طرفی شبکه پرداخته‌اند. از زمانی که وو^{۱۴} (۲۰۰۳) این موضوع را مطرح کرد، رویکرد بسیاری از قانون‌گذاری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها بر

15. Weiser and Kai Zhu

16. Peha

17. Schewick

18. Cheng

19. Choi and Kim

20. Belli & Fillipi

13. Cook

14. Wu

اینترنت به‌صراحت با هدف تبعیض در مورد محتوای خاص صورت می‌گیرد. بنابراین این مدیریت ترافیک به اپراتورها این امکان را می‌دهد تا به عنوان کنشگران اصلی اینترنت بر توانایی کاربران نهایی در جست‌وجوی آزاد، انتقال و دریافت اطلاعات تأثیر منفی بگذارند.

گاسیلی^{۲۲} (۲۰۱۷) معتقد است با توجه به نقشی که اینترنت در جنبه‌های مختلف زندگی افراد دارد، دولت‌ها وظیفه دارند در آن مداخله کنند تا اطمینان حاصل شود که طراحی شبکه به گونه‌ای انجام می‌شود که باعث تقویت حقوق بشر می‌شود. در واقع، رفتار غیر تبعیض‌آمیز در مورد ترافیک اینترنت که توسط اصول بی‌طرفی شبکه حمایت می‌شود، به عنوان یک پیش‌شرط است تا کاربران بتوانند کاملاً از «حق اساسی خود برای آزادی عقیده و بیان که شامل آزادی داشتن نظرات بدون دخالت دیگران و به کار بردن آن‌هاست (مطابق اعلامیه جهانی حقوق بشر)» برخوردار باشند (Bell and Van Bergen 2013: 86). طراحی اینترنت مبتنی بر اصل بی‌طرفی، نقش مهمی در حفظ حقوق اساسی کاربران نهایی دارد، اما این حقوق اساسی محدود به آزادی بیان، دسترسی به اطلاعات و مشارکت در تولید آن نیست، بلکه کاربر را قادر می‌کند تا در رابطه با محتواهای مختلف انتخاب آزادانه داشته باشد. اندرو مک دیارمید و متیو شارس^{۲۳} (۲۰۱۶) نیز در «اهمیت بی‌طرفی اینترنت در محافظت از حقوق بشر آنلاین» نشان داده‌اند تمام ظرفیت اینترنت فقط زمانی می‌تواند استفاده شود که این شبکه با اصل بی‌طرفی سازگار باشد.

کشورهای مختلف بسته به ویژگی‌های

الکترونیکی بدون توجه به نوع، محتوا، مبدأ یا مقصد آن‌ها با روشی غیر تبعیض‌آمیز باشد. اگرچه فقط کشورهای معدودی تصمیم به ایجاد چارچوب‌های بی‌طرفی شبکه گرفته‌اند، اما تاکنون، حفظ یک اینترنت آزاد و بی‌طرف به عنوان ابزاری برای تسهیل نوآوری و در عین حال بهره‌گیری کامل از حقوق بشر در نظر گرفته شده است. نیاز به محافظت از بی‌طرفی شبکه از طریق قانون و سیاست‌گذاری، در نتیجه رفتارهای تبعیض‌آمیزی که برخی ارائه‌دهندگان اینترنت اعمال می‌کنند، ضرورت دارد. این رفتارهای تبعیض‌آمیز می‌تواند منجر به محدود کردن آزادی کاربران اینترنت در دریافت و ارسال اطلاعات و استفاده از خدمات و دستگاه‌های مختلف شود. در واقع، هرچند که رقابت و تمایل برای به حداکثر رساندن سود، یک انگیزه مهم برای اپراتورهای شبکه است که با عدالت در انتقال ترافیک اینترنت عمل می‌کنند، اما شکست بازار و ادغام عمودی اپراتورها و ارائه‌دهندگان خدمات آنلاین باعث ایجاد انگیزه‌هایی برای نقض بی‌طرفی نت و محدود کردن و دخالت در حقوق اساسی کاربران اینترنت و نهایتاً در آزادی انتخاب آن‌ها می‌شود (خوبرو و ابراهیمی، ۱۳۹۸: ۶). ارائه‌دهندگان سرویس اینترنت می‌توانند از طریق تهدید ارائه‌دهندگان محتوای اینترنتی یا اپلیکیشن‌ها به کاهش ترافیک یا عدم سرویس‌دهی به کاربرانشان، کسب درآمد کنند.

لوکابلی^{۲۱} (۲۰۱۶)، ارزش بی‌طرفی شبکه را برای حفظ یک معماری باز و غیرمتمرکز در اینترنت و تسهیل آزادی بیان و سایر حقوق اساسی کاربران اینترنت ضروری می‌داند. در واقع، اگرچه مدیریت ترافیک نباید به‌عنوان یک رویکرد منفی در نظر گرفته شود، برخی تکنیک‌های مدیریت ترافیک

22. Gasilli
23. McDiarmid and Shears

21. Lukabelli

بررسی قرار داده‌اند (Wilson, 2008: 34 ; Shin & Han, 2012: 51). در حالی که رویکردهای مختلفی برای بی‌طرفی شبکه وجود دارد، هیچ رویکردی کامل نیست و هر رویکرد مزایا و معایب خود را دارد. برخلاف رویکرد سنتی به بی‌طرفی شبکه، برخی از محققان معتقدند این بحث باید در جهت منافع کاربر و در نهایت منافع عمومی باشد و کاربران عمومی باید ذی‌نفع نهایی باشند. به عنوان مثال، شین^{۲۵} (۲۰۱۴) بی‌طرفی شبکه را از دیدگاه منافع عمومی که بر اساس سیاست‌گذاری کاربرمحور استوار است تحلیل می‌کند.

در این رویکرد طراحی سیاست‌ها و ارزیابی آن‌ها باید توسط کاربران انجام شود (Jaeger & Bertot, 2012: 89). چنین سیاست‌گذاری‌هایی با درگیر کردن افرادی که به طور معمول از روند سیاست‌گذاری خارج هستند، ظرفیت سیاست را افزایش می‌دهند. مفهوم سیاست‌گذاری کاربر محور^{۲۶} از طراحی کاربرمحور در تعامل انسان و کامپیوتر^{۲۷} مشتق شده است. طراحی کاربرمحور، فرایند طراحی ابزار، مانند رابط کاربری وب‌سایت یا برنامه از منظر چگونگی درک و استفاده آن توسط یک کاربر انسانی است. استفاده از این مفهوم در عرصه سیاست‌گذاری، به این معنی است که با قرار دادن افراد در اولویت و اتخاذ یک رویکرد کاربرمحور، سیاست‌گذاران کیفیت اطلاعات و خدمات خود را با استفاده از آن‌ها مفیدتر و کاربردی‌تر می‌کنند. در این رویکرد، به جای اینکه کاربران را ملزم به انطباق نگرش‌ها و رفتارهای خود به منظور پیروی و مطابقت با سیاست‌ها کنند، می‌توان سیاستی را طراحی کرد تا از اعتقادات، نگرش‌ها و رفتارهای موجود شهروندان مورد نظر

سیستم‌های حقوقی خود رویکرد قانون‌گذاری متفاوتی را برای بی‌طرفی شبکه اتخاذ کرده‌اند. در حالی که اصل بی‌طرفی شبکه به این معناست که با همه ترافیک‌ها صرف نظر از محتوا، برنامه، خدمات، دستگاه، منابع یا گیرندگان باید بدون تبعیض رفتار کرد. اجرای این اصل مورد توجه جدی قرار نگرفته است. انگیزه اصلی ایجاد اصول بی‌طرفی شبکه در کشورها برای حفظ یا ایجاد بازار رقابتی ارتباطات راه دور و همچنین برای حمایت از حقوق اساسی افراد است؛ زیرا اعمال تبعیض‌آمیز در مدیریت ترافیک اینترنت می‌تواند جریان آزاد اطلاعات را تضعیف و آن را به خطر اندازد. با وجود این و اینکه بی‌طرفی شبکه به عنوان یک ضرورت اساسی برای ارتقای نوآوری و تقویت رقابت در بازار در نظر گرفته می‌شود، تصویب قوانین مشترک در سطح جهانی که به طور مؤثر از اصول بی‌طرفی شبکه حمایت کنند، بسیار مهم است. رویکردهای قانون‌گذاری در بی‌طرفی شبکه بسته به ویژگی‌های بازار ارتباطات در هر کشور و همچنین میزان توسعه زیرساخت‌های آن تا حد زیادی متفاوت است. سال‌هاست که اتحادیه اروپا برای ایجاد توافق در مورد ایجاد مجموعه‌ای مشترک از قوانین در رابطه با بی‌طرفی شبکه تلاش می‌کند اما پیش‌زمینه‌های متنوع حقوقی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اروپا چالشی است که بر سر راه تدوین مقررات هماهنگ در این خصوص وجود دارد.

۱-۳. بی‌طرفی شبکه و منافع عمومی

مفهوم بی‌طرفی شبکه را می‌توان از منظر منافع عمومی^{۲۴} نیز درک کرد (Barratt & Shade, 2007: 64). محققان زیادی ویژگی‌های منافع عمومی را شناسایی کرده و بی‌طرفی شبکه را از این منظر مورد

25. Shin

26. User-centered policy

27. User-centered design in human-computer interaction

24. Public interest

عموم در دسترس است، بُعد بازنمایی^{۳۴}، با اشاره به خروجی چنین ارتباطاتی و بُعد تعاملی^{۳۵}، با اشاره به روش‌هایی که کاربران به وسیله آن تعامل دارند، تمایز قائل می‌شود. نویسندگان از این چارچوب به عنوان یک نقطه ورود برای بررسی موضوعات خاص بی‌طرفی شبکه که مربوط به هریک از این سه بعد است استفاده می‌کنند. از بعد ساختاری به عنوان مبنایی برای بررسی موضوعات مربوط به دسترسی واقعی به زیرساخت‌های اینترنت استفاده می‌کنند. از بُعد بازنمایی به عنوان ابزاری برای بررسی چگونگی بی‌طرفی شبکه در حوزه کنترل محتوا و تنظیم دستور کار استفاده می‌کنند و از بعد تعامل برای توصیف چگونگی شکل‌های جدید و متنوع ارتباطات آنلاین استفاده می‌کنند.

در ایران نیز دسترسی بی‌طرفانه به شبکه را می‌توان بر پایه اصول متعدد قانون اساسی (مصوب بهمن ۱۳۵۸) از حقوق عمومی شهروندان ایران به شمار آورد. از جمله اصل ۳ که می‌گوید: «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد: ... ۲. بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر، ...»؛ امروزه شبکه جهانی اینترنت، مصداق «وسایل دیگر» است و دولت وظیفه دارد استفاده از آن‌ها را برای مردم ایران فراهم کند، اما این حق همچون هر حق دیگر (به شرح اصل ۱۹ و ۲۰) منوط به رعایت موازین اسلامی است. طبق این دو اصل «مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهد بود (اصل ۱۹)» و

پشتیبانی کند؛ چراکه این وظایف مربوط به وظایفی است که سیاست برای پشتیبانی از آن طراحی شده است (Shin, 2016: 47). این ایده شبیه به نوآوری کاربرمحور است که نشان می‌دهد نوآوری باید از کاربر شروع شود. نزدیک شدن به آن‌ها و درک بهتر نیازهای فعلی آن‌ها باعث ایجاد نوآوری‌هایی می‌شود. به عنوان مثال، از طریق تحلیل عمیق رفتارهای کاربران و نحوه استفاده از محصولات موجود می‌توان محصولات نوآورانه‌تر تولید کرد (Jaeger & Bertot, 2012: 73).

همچنین نظریه دیگری که در ساخت چارچوب مفهومی این پژوهش نقش خواهد داشت، چارچوب دالگرن^{۲۸} است که پیش از این در این حوزه مورد استفاده قرار گرفته است. در این چارچوب به منظور تأکید بر تأثیر بی‌طرفی شبکه بر توانایی افراد برای برقراری ارتباط آزاد، موسیانی و لابلج^{۲۹} (۲۰۱۶) پتانسیل مدیریت ترافیک اینترنت را برای کنترل و محدود کردن مشارکت و تعامل دموکراتیک کاربران در حوزه عمومی بررسی کرده‌اند. آن‌ها در مقاله خود با عنوان «بی‌طرفی شبکه از منظر حوزه عمومی»، از چارچوب سه‌بعدی پیتر دالگرن در حوزه عمومی استفاده می‌کنند تا رابطه بین موضوعات بی‌طرفی شبکه و میزان مساوات^{۳۰}، تعدد دیدگاه‌ها^{۳۱}، تنظیم دستور کار^{۳۲}، سوگیری‌های ایدئولوژیک و سایر معیارهای ارزیابی محتوای رسانه را بررسی کنند. این چارچوب بین بُعد ساختاری^{۳۳} حوزه عمومی، با اشاره به رسانه‌هایی که برای ارتباط

28. Dahlgren

29. Francesca Musiani, Maria Löblich

30. Fairness

31. Pluralism of views

32. Agenda setting

33. Structural dimension

34. Representational dimension

35. Interactional dimension

فعالیت‌های غیرقانونی و ممانعت از تعرض به ارزش‌ها و هنجارهای جامعه در «فتا»، از جمله وظایف و مأموریت‌های پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات ناجاست.»

متعاقب این امر در ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ «شورای عالی فضای مجازی» به موجب حکم رهبری تشکیل شد که با توجه به مفاد حکم مزبور، از جمله وظایفش عبارت است از: «برنامه‌ریزی و هماهنگی مستمر در خصوص گسترش فزاینده فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی به‌ویژه شبکه جهانی اینترنت و آثار چشمگیر آن در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی و همچنین صیانت از آسیب‌های ناشی از آن». بر پایه این فرمان «شورای عالی فضای مجازی» کشور با اختیارات کافی به ریاست رئیس‌جمهور تشکیل شد و کلیه مصوبات آن دارای آثار قانونی است.

در ادامه ایجاد متون قانونی درباره تریبیت استفاده از شبکه اینترنت، در آذر ۱۳۹۵ به اتکای اصل ۱۳۴ قانون اساسی که می‌گوید: «ریاست هیئت وزیران با رئیس‌جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد ... و با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می‌کند»، متنی مشتمل بر ۱۲۰ ماده از سوی رئیس‌جمهور با عنوان «منشور حقوق شهروندی» منتشر شد که در ذیل عنوان «حق دسترسی به فضای مجازی، در قالب ماده ۳۳ آن چنین گفته شده است: «حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض از امکان دسترسی و برقراری ارتباط و کسب اطلاعات و دانش در شبکه اینترنت بهره‌مند شوند. این حق از جمله شامل احترام به تنوع فرهنگی، زبانی، سنت‌ها و باورهای مذهبی و مراعات موازین اخلاقی در فضای مجازی است. ایجاد هرگونه محدودیت (مانند فیلترینگ، پارازیت، کاهش سرعت یا قطعی شبکه) بدون مستند قانونی

«همه افراد ملت، اعم از زن و مرد، به طور یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند (اصل ۲۰)».

افزون بر این، اگر دسترسی به اینترنت را یکی از حقوق شهروندان در دنیای نو به حساب بیاوریم، مشمول مفهوم مندرج در اصل ۱۵۶ است که در بیان وظایف قوه قضائیه می‌گوید: قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است: ... ۲. احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع». نص و مفاد این اصول، گویای این هستند که اولاً دسترسی به شبکه از حقوق شناخته‌شده شهروندان ایران است و ثانیاً قوه مجریه و قضائیه باید امکان دسترسی به شبکه را برای شهروندان فراهم کنند و البته دسترسی آزاد به شبکه، آن‌چنان‌که اصل ۲۰ تصریحاً می‌گوید و اصول دیگر قانون اساسی نیز گویای آن هستند، مقید به رعایت اصول و موازین اسلامی است.

توجه جدی به شبکه اینترنت در ایران به طور مشخص پس از تشکیل «پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات» (پلیس فتا) در بهمن ۱۳۸۹ رنگ و چهره‌ای دیگر به خود گرفت. شرح وظایف این نهاد به گونه‌ای که در درگاه رسمی آن بیان شده^{۳۶} چنین است: «ایجاد امنیت و کاهش مخاطرات برای فعالیت‌های علمی، اقتصادی، اجتماعی در جامعه اطلاعاتی، حفاظت و صیانت از هویت دینی و ملی، مراقبت و پایش از فضای تولید و تبادل اطلاعات برای پیشگیری از تبدیل شدن این فضا به بستری برای انجام هماهنگی‌ها و عملیات برای انجام و تحقق

36. <https://www.cyberpolice.ir>

به منظور استخراج مضمون های پاسخ دهنده به سؤال تحقیق، با آن ها مصاحبه های عمیق و نیمه ساختار یافته شکل دادند. مشارکت کنندگان در تحقیق به ترتیب دو نفر از حقوق دانان حوزه رسانه ها و ارتباطات، چهار نفر از سیاست گذاران ارتباطات از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و چهار نفر از متخصصان و مدیران رسانه ها بوده اند. مصاحبه ها به دلیل شیوع ویروس کرونا (از اواخر سال ۹۸ تا اوایل سال ۹۹) به صورت تلفنی یا با استفاده از نرم افزارهای گفت و گوی آنلاین انجام شدند. این پژوهش به منظور تحلیل رابطه سیاست های بی طرفی شبکه در ایران و منافع عمومی، از چارچوب رابطه بی طرفی شبکه با میزان مساوات، تعدد دیدگاه ها و تنظیم دستور کار استفاده کرده است. از این رو پس از پیاده سازی مصاحبه ها و استخراج مضامین پایه و مضامین میانی، مضامین استخراج شده در یک سطح انتزاع بالاتر تبدیل به مضمون سازمان دهنده یعنی «بی طرفی شبکه و منافع عمومی در صنعت رسانه در ایران» شده است. در جدول شماره ۱، نمونه ای از مضامین استخراج شده بر اساس این چارچوب، از داده های مصاحبه ها و همچنین تعداد مضامین پایه شکل گرفته در رابطه با هر مضمون سازمان دهنده قابل مشاهده است.

۳. یافته های پژوهش

مطالعه میدانی این پژوهش از طریق مصاحبه های عمیق و نیمه ساختار یافته با ده نفر از متخصصان این حوزه، انجام شد و برای تحلیل داده های مصاحبه ها نیز از تکنیک تحلیل مضمون استفاده شده است. مصاحبه ها ابتدا با سؤالات کلی شروع شد و سپس بر اساس اظهارات مصاحبه شونده ادامه یافت. پیش از مصاحبه، راهنمای مصاحبه که حاوی یکسری سؤالات باز بود با هدف احاطه و آمادگی بیشتر،

صریح ممنوع است». ماده ۳۴ این منشور نیز مقرر می دارد: «حق شهروندان است که از مزایای دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک، فرصت های آموزشی و توانمندسازی کاربران به صورت غیر تبعیض آمیز برخوردار شوند». به تصریح متن منشور، متن ماده ۳۳ مستند است به بند «ب» اصل دوم و بند ۱ اصل سوم و اصل بیست و چهارم قانون اساسی، قانون تجارت الکترونیک (مصوب ۱۳۸۲) و ماده ۲۱ قانون جرائم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸). افزون بر این مواد، در ماده ۷ و ۸ منشور که در ذیل عنوان «حق کرامت و برابری» آمده تصریح شده است: «شهروندان از کرامت انسانی و تمامی مزایای پیش بینی شده در قوانین و مقررات به نحو یکسان بهره مند هستند» (ماده ۷) و «اعمال هرگونه تبعیض ناروا به ویژه در دسترسی شهروندان به خدمات عمومی، نظیر خدمات بهداشتی و فرصت های شغلی و آموزشی ممنوع است. دولت باید از هرگونه تصمیم و اقدام منجر به فاصله طبقاتی و تبعیض ناروا و محرومیت از حقوق شهروندی خودداری کند» (ماده ۸).

همان گونه که بررسی سیاست های و قوانین داخلی ایران نیز نشان می دهد می توان مفهوم بی طرفی شبکه را از لوازم حفظ منافع عمومی تلقی کرد. از این رو تلاش شد تا همبستگی این دو مفهوم در نظر خبرگان نیز بررسی شود.

۲. روش شناسی پژوهش

رویکرد این پژوهش کیفی است و روش تحلیل مضمون را به منظور استخراج مضامین مرتبط با بی طرفی شبکه و منافع عمومی در ایران استفاده کرده است. مشارکت کنندگان در تحقیق را ده نفر از سیاست گذاران رسانه ای، حقوق دانان و متخصصان صنعت رسانه و ارتباطات تشکیل دادند که محققان

جدول ۱. مضامین پایه، میانی و سازمان‌دهنده مرتبط با بی‌طرفی شبکه و منافع عمومی در صنعت رسانه

ردیف	تعداد	مضامین پایه	مضامین میانی
بی‌طرفی شبکه و منافع عمومی در صنعت رسانه (مضمون سازمان‌دهنده)			
۱	۴	بی‌طرفی شبکه پیشران نوآوری در شرکت‌های کوچک و استارت‌آپ‌هاست	بی‌طرفی شبکه و ایجاد مساوات در صنعت رسانه
۲	۶	اینترنت یک کالای عمومی است با یک کالای عمومی نباید مانند کالای خصوصی رفتار شود	
۳	۷	منافع عمومی در حفظ همه شرکت‌های نوآور در صنعت ارتباطات است	
۴	۵	قوانین ایران از بی‌طرفی شبکه در راستای رعایت مساوات حمایت نمی‌کند	
۵	۶	بی‌طرفی شبکه رقابت را برای شرکت‌های تازه‌وارد به صنعت تسهیل می‌کند	
۶	۵	بی‌طرفی شبکه هزینه‌های شرکت‌های حوزه ارتباطات را پایین می‌آورد	
۷	۶	عدم دسترسی مساوی و بی‌طرفانه باعث شده چلنیست صنعت ارتباطات برای سرمایه‌گذاران کم شود	
۸	۷	توزیع عادلانه امکانات در صنعت ارتباطات همان پیاده‌سازی بی‌طرفی شبکه است	
۹	۴	بدون دسترسی یکسان به شبکه نمی‌توان انتظار دسترسی یکسان به مخاطبان / کاربران را داشت	
۱۰	۸	منافع عموم در دسترسی به دیدگاه‌ها، محصولات و خدمات متنوع است که در سایه بی‌طرفی شبکه امکان‌پذیر خواهد بود	
۱۱	۵	دسترسی غیر بی‌طرفانه به شبکه باعث تولید گفتمان تک‌صدایی در صنعت ارتباطات و رسانه می‌شود	بی‌طرفی شبکه و تعدد دیدگاه‌ها در صنعت رسانه
۱۲	۴	تعدد دیدگاه‌ها در قوانین مورد تأکید قرار گرفته، اما لوازم آن از جمله بی‌طرفی شبکه قانون‌گذاری نشده است	
۱۳	۴	صنعت رسانه و ارتباطات باید در خدمت گسترش دیدگاه‌های مخاطبان / کاربران باشد که بدون بی‌طرفی شبکه امکان‌پذیر نیست	
۱۴	۵	مخاطبان / کاربران نیازمند دسترسی به محصولات و خدماتی متنوع، جدید و متفاوت هستند	
۱۵	۵	توسعه بی‌طرفی شبکه، توسعه دیدگاه‌ها، محصولات و خدمات متنوع در صنعت ارتباطات را در پی خواهد داشت	
۱۶	۶	اگر تعداد محدودی شرکت رسانه‌ای از مزایای بیشتری در شبکه برخوردار باشند به کاربران بیشتری دسترسی دارند	
۱۷	۵	شرکت‌های بزرگ با کاربران بیشتر در صنعت ارتباطات و رسانه می‌توانند اولویت‌های اجتماعی، سیاسی و غیره مخاطبان / کاربران را تعیین کنند	
۱۸	۳	بی‌طرفی شبکه باعث عدم شکل‌گیری صرفاً یک دستور کار مشخص در مورد موضوعات عمومی می‌شود	
۱۹	۴	قوانین به صورت صریح از عدم شکل‌گیری گفتمان تک‌صدایی دفاع نمی‌کند	
۲۰	۶	قدرت تعیین اولویت عموم توسط شرکت‌های بزرگ و دارای دسترسی بیشتر به شبکه در طولانی مدت خطرناک است	
۲۱	۴	ورود شرکت‌های نوآور به توسعه گفتمان مرتبط با یک محصول و یا خدمات خاص کمک می‌کند	بی‌طرفی شبکه و تنظیم دستور کار توسط رسانه‌ها
۲۲	۶	عدم دسترسی برابر شرکت‌ها در صنعت ارتباطات به شبکه، باعث تولید قدرت برای شرکت‌های بزرگ و حذف شرکت‌های کوچک‌تر خواهد شد	

مصاحبه‌شوندگان اظهار می‌کردند که سیاست‌گذار هنوز لزوم سیاست‌گذاری در این خصوص را درک نکرده و رابطه میان مساوات در صنعت و مفهوم بی‌طرفی شبکه برای او مشخص نیست؛ بنابراین قوانین و سیاست‌های این حوزه از بی‌طرفی شبکه در راستای رعایت مساوات حمایت نمی‌کند.

۲-۳. بی‌طرفی شبکه و تعدد دیدگاه‌ها در صنعت رسانه

بی‌طرفی شبکه در صنعت رسانه می‌تواند منجر به تولید و توزیع محصولات و خدمات متنوع شود. از آنجا که محصولات و خدمات این صنعت معمولاً می‌تواند منجر به تولید آگاهی و دیدگاه شود، تعدد محصولات و خدمات منجر به تعدد دیدگاه‌ها در حوزه‌های مختلف خواهد شد. مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند از آنجا که ورود و موفقیت شرکت‌های مختلف به صنعت ارتباطات و رسانه بستگی به رعایت و یا عدم رعایت بی‌طرفی شبکه دارد، این موضوع تأثیر مستقیم روی محصولات و خدمات متنوع و پس از آن تولید دیدگاه‌های اجتماعی، سیاسی و غیره متنوع خواهد داشت. با اینکه تعدد دیدگاه‌ها در قوانین مورد تأکید قرار گرفته، اما لوازم آن از جمله بی‌طرفی شبکه قانون‌گذاری نشده است. تنظیم سیاست‌های بی‌طرفی شبکه می‌تواند به بازتولید مفهوم تعدد دیدگاه‌ها در جامعه کمک کند که خود تأمین‌کننده منافع عمومی خواهد بود.

۳-۳. بی‌طرفی شبکه و تنظیم دستور کار توسط رسانه‌ها

از آنجا که عدم وجود بی‌طرفی شبکه باعث ظهور شرکت‌های بزرگ با خدمات گسترده در این صنعت خواهد شد و فضای رقابتی را از میان خواهد برد، این

برای مصاحبه‌شوندگان ایمل می‌شد. در ادامه پس از پیاده‌سازی جمله‌ها و عبارات‌های مربوط به اهداف پژوهش، آن‌ها ذیل محورهای کلی‌تری دسته‌بندی شدند. در مجموع از میان ۴۷۰ نظر و جمله معنادار در مرحله اول با حذف جملات تکراری، ۸۶ مضمون پایه، سه مضمون میانی و یک مضمون سازمان‌دهنده کشف شد. پژوهشگران تلاش کردند داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان را در قالب چارچوب مفهومی اتخاذشده در این پژوهش قرار دهند و اتصال میان آن‌ها و منافع عمومی در ایران را تبیین کنند.

همان‌گونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود، پس از تحلیل و دسته‌بندی داده‌ها، مضامین پایه‌ای در قالب سه مضمون میانی سازمان‌دهی شدند که در ذیل به تبیین آن پرداخته می‌شود.

۱-۳. بی‌طرفی شبکه و ایجاد مساوات در صنعت رسانه

ایجاد مساوات در صنعت رسانه به معنای دسترسی برابر مخاطبان / کاربران و همچنین شرکت‌های فعال در این صنعت به منابع است. یکی از منابع اصلی که در این صنعت وجود دارد شبکه اینترنت است که از طریق آن مخاطبان / کاربران به محتوا، محصول و یا خدمت مورد نظر می‌رسند و شرکت‌های فعال در این صنعت از طریق آن می‌توانند به مخاطب / مشتری / کاربر خود دسترسی داشته باشند؛ بنابراین دسترسی مساوی به شبکه اینترنت به معنای یک منبع عمومی در این صنعت می‌تواند مساوات را برقرار و همه فعالان صنعت را به طور مساوی منتفع کند. مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند با توجه به اینکه در ایران در مورد مفهوم بی‌طرفی شبکه، کنشی از جنس سیاست‌گذاری صورت نگرفته است، نمی‌توان انتظار داشت مفهوم مساوات در این صنعت برقرار باشد.

و بررسی نشده، در مورد مفهوم «بی‌طرفی» نمی‌توان تعریفی قانونی یا مبتنی بر مقررات ارائه کرد. این در حالی است که در برخی از مقررات مصوب ایران، از جمله تبصره ۱ و ۲ ماده ۳۴ قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور (مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹)، قانون اجازه الحاق دولت ایران به قراردادهای معروف به قرارداد ژنو (مصوب ۱۳۳۴/۹/۳۰)، ماده ۸۷ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۷۸/۹/۷)، ماده ۲۲۷ قانون محاکمات نظامی قانون محاکمات نظامی (مصوب ۱۳۰۷/۴/۳۰) و ماده ۳۷ قانون حکمیت (مصوب ۱۳۱۳/۱۱/۲۰)، با آنکه واژه «بی‌طرفی» به کار رفته، اما در هیچ‌یک از قوانین، معنایی برای آن بیان نشده است. در چنین مواردی باید به معنای لغوی و عرفی یک واژه بسنده کرد. در معنای عرفی، بی‌طرفی شبکه مترادف است با جانب‌داری نکردن و اگر در مورد بهره‌برداری و استفاده از امکانات شبکه از سوی کاربران نگریسته شود، با توجه به اصل برابری همگان در برابر قانون، اصل مساوات در برخورداری از حقوق مدنی و عمومی و اصل اباحه در بهره‌وری از منابع عمومی، باید بی‌طرفی شبکه را این‌گونه تعریف کرد: «کاربران و فعالان صنعت در استفاده از همه امکانات موجود در شبکه با هم برابر و مساوی هستند و نمی‌توان با طرف‌داری از گروهی در برابر گروه دیگر (در قبال دریافت مبالغ بیشتر و غیره)، دسترسی آن‌ها را جانب‌دارانه، محدود، ممنوع و یا مشروط کرد؛ مگر قانون چنین امری را اجازه دهد». در این رابطه اتصال منافع عمومی و مفهوم بی‌طرفی شبکه کاملاً مشخص می‌شود و سیاست‌گذار با تنظیم سیاست‌های این حوزه در واقع از منافع عمومی حفاظت خواهد کرد.

در این پژوهش به طور خاص پژوهشگران مفهوم

شرکت‌های بزرگ می‌توانند برای مخاطبان / کاربران خود، اولویت‌ها را در زمینه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و غیره تعیین کنند. رعایت بی‌طرفی شبکه منجر به ظهور شرکت‌های جدید با رویکردهای متنوع در صنعت خواهد شد که در قبال ارائه محصولات و خدمات متنوع می‌توانند اولویت‌های متنوعی پیشنهاد دهند و مخاطب / کاربر مختار به انتخاب از میان این اولویت‌هاست. مصاحبه‌شوندگان این موضوع را کاملاً در راستای حفظ منافع عمومی در جامعه ضروری می‌دانستند و تأکید می‌کردند قوانین به صورت صریح از عدم شکل‌گیری گفتمان تک‌صدایی دفاع نمی‌کند، پس ابزار آن از جمله بی‌طرفی شبکه را هم تنظیم نکرده است.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

ورود اینترنت به ایران و دسترسی شهروندان ایرانی به فضای مجازی از آغاز قانونمند نبود، بلکه رفته‌رفته و با گسترش دسترسی به اینترنت و همچنین مشکلات و پرسش‌هایی که در عمل آفرید، باعث شد مسئولان مربوطه و ذی‌نفعان برای انتظام دسترسی به آن و تعیین حقوق و تکالیف کاربران اینترنت، مقررات و ضوابطی را مقرر کنند؛ هرچند این توجه هنوز به مرحله وضع قانون خاص و ویژه درباره اینترنت و به طور خاص بی‌طرفی شبکه نینجامیده است. سیاست‌های حاکم بر اینترنت و شبکه در ایران عمدتاً همان است که در فضای واقعی درباره دسترسی به اموال، مباحثات و مشترکات عمومی اعمال می‌شود؛ مانند اصل لاضرر یا حمایت از حریم خصوصی، اما درباره بی‌طرفی شبکه به مفهومی که توسط «وو» و موافقان و مخالفان او در ادبیات این حوزه مطرح شده، هنوز مفهوم‌پردازی دقیقی در ایران صورت نگرفته است؛ بنابراین با توجه به آنکه در ایران اساساً موضوع بی‌طرفی شبکه به لحاظ حقوقی هنوز طرح

در قبال ارائه محصولات و خدمات متنوع می‌توانند اولویت‌های متنوعی پیشنهاد دهند و مخاطب / کاربر مختار به انتخاب از میان این اولویت‌هاست. از این رو شکل‌گیری سیاست‌های مرتبط با بی‌طرفی شبکه به منظور حفظ منافع عمومی در جامعه ضروری است. فهم سیاست‌گذار از چگونگی ارتباط میان مفهوم بی‌طرفی شبکه با منافع عمومی جامعه و ابعادی که در این راستا تأثیر می‌پذیرند باعث می‌شود بر این ابعاد تمرکز کرده و در تلاش برای جلوگیری از از بین رفتن حقوق به طور مشخص در این ابعاد دست به سیاست‌گذاری بزند.

این پژوهش در مسیر خود محدودیت‌هایی داشته است. از جمله این محدودیت‌ها عدم وجود پیشینه مطالعاتی داخلی در خصوص بی‌طرفی شبکه است که پژوهشگران را مجبور کرد صرفاً از پیشینه خارجی استفاده کنند. همچنین عدم تمایل سیاست‌گذاران این حوزه در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به مشارکت در پژوهش از جمله محدودیت‌های پژوهش بوده است. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر برخورد با دوره زمانی شیوع ویروس کرونا و لزوم حفظ فاصله‌گذاری اجتماعی بود که پژوهشگران را مجبور به مصاحبه‌های آنلاین به جای مصاحبه‌های حضوری کرد که این خود حتماً محدودیت‌هایی در درک معنای مشترک میان مصاحبه‌شونده و مصاحبه‌کننده را در پی داشته است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

داده‌های این پژوهش با رضایت مشارکت‌کنندگان جمع‌آوری شده است.

منافع عمومی را بر اساس ادبیات این حوزه با مفاهیم مساوات، تعدد دیدگاه‌ها و تنظیم دستور کار همبسته کردند. دلیل اتخاذ این چارچوب بر اساس پیشینه موضوع و تعریف منافع عمومی به طور خاص در صنعت رسانه بوده است. نتایج پژوهش نشان داد، خبرگان با همبستگی مفهوم بی‌طرفی شبکه با مفاهیم سه‌گانه مساوات، تعدد دیدگاه‌ها و تنظیم دستور کار کاملاً موافق هستند و پیشنهاد می‌دهند مبنای تنظیم سیاست‌های بی‌طرفی شبکه مفاهیم سه‌گانه مذکور باشد.

نوآوری چارچوب پیشنهادی از آن جهت بود که توانست مفهوم بی‌طرفی شبکه را با مفاهیم خاصی که مرتبط با صنعت رسانه هستند (مساوات، تعدد دیدگاه‌ها و تنظیم دستور کار) و در این صنعت معنادار هستند پیوند بزند و منافع عمومی صنعت رسانه را از این منظر تبیین کند. سیاست‌گذار هنوز لزوم سیاست‌گذاری در خصوص بی‌طرفی شبکه را درک نکرده و رابطه میان مساوات در صنعت و مفهوم بی‌طرفی شبکه برای او مشخص نیست؛ بنابراین قوانین و سیاست‌های این حوزه از بی‌طرفی شبکه در راستای رعایت مساوات حمایت نمی‌کند. از سوی دیگر از آنجا که ورود و موفقیت شرکت‌های مختلف به صنعت ارتباطات و رسانه بستگی به رعایت و یا عدم رعایت بی‌طرفی شبکه دارد، این موضوع تأثیر مستقیم روی محصولات و خدمات متنوع و پس از آن تولید دیدگاه‌های اجتماعی، سیاسی و غیره متنوع خواهد داشت. تنظیم سیاست‌های بی‌طرفی شبکه می‌تواند به بازتولید مفهوم تعدد دیدگاه‌ها در جامعه کمک کند که خود تأمین‌کننده منافع عمومی خواهد بود. رعایت بی‌طرفی شبکه منجر به ظهور شرکت‌های جدید با رویکردهای متنوع در صنعت خواهد شد که

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

مشارکت نویسندگان

هر دو نویسنده به یک اندازه در نگارش مقاله مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع فارسی

- پورعزت، ع. ا. و عبدی، ب. (۱۳۹۸). مفهوم‌پردازی حکمرانی مسئولانه مبتنی بر فناوری اطلاعات در جهت نیل به الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت. *مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی*، ۹(۳۰)، ۱۹۳-۲۱۳.
- خوبرو، م. ت. و ابراهیمی، ر. (۱۳۹۸). عوامل کلیدی موفقیت در ختم‌شی‌گذاری بخش خدمات عمومی ایران. *مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی*، ۹(۳۲)، ۲-۲۳.
- لبافی، س. (۱۳۹۸). شناسایی حوزه‌های موضوعی پژوهش‌های سیاستگذاری رادیو-تلویزیون؛ رویکرد فراترکیب. *پژوهش‌های ارتباطی*، ۲۶(۱۰۰)، ۲۷-۶۰.

References

- Audibert, L. C., & Murray, A. D. (2016). A principled approach to network neutrality. *SCRIPTed*, 13(2), 118-43. [DOI:10.2966/script.130216.118]
- Barratt, N., & Shade, L. R. (2007). Net neutrality: Telecom policy and the public interest. *Canadian Journal of Communication*, 32(2), 295-305. [DOI:10.2230/cjc.2007v-32n2a1921]
- Bauer, J. M., & Knieps, G. (2018). Complementary innovation and network neutrality. *Telecommunications Policy*, 42(2), 172-83. [DOI:10.1016/j.telpol.2017.11.006]
- Belli, L. (2016). End-to-end, net neutrality and human rights. In: L. Belli, & P. De Filippi (Eds.), *Net neutrality compendium* (pp. 13-29). Cham: Springer. [DOI:10.1007/978-3-319-26425-7_2]
- Belli, L., & De Filippi, P., Eds. *Net neutrality compendium: Human rights, free competition and the future of the Internet*. Cham: Springer. [DOI:10.1007/978-3-319-26425-7]
- Blevins, J. L., & Shade, L. R. (2010). International perspectives on network neutrality - Exploring the politics of internet traffic management and policy implications for Canada and the U.S.. *Global Media Journal -- Canadian Edition*, 3(1), 1-8. <https://core.ac.uk/download/pdf/26978807.pdf>
- Bourreau, M., Kourandi, F., & Valletti, T. (2015). Net neutrality with competing Internet platforms. *The Journal of Industrial Economics*, 63(1), 30-73. [DOI:10.1111/joie.12068]
- Caves, K. W. (2012). Modeling the welfare effects of net neutrality regulation: A comment on economides and Tåg. *Information Economics and Policy*, 24(3-4), 288-92. [DOI:10.1016/j.infoecopol.2012.07.002]
- Cheng, H. K., Bandyopadhyay, S., & Guo, H. (2011). The debate on net neutrality: A policy perspective. *Information Systems Research*, 22(1), 60-82. [DOI:10.1287/isre.1090.0257]
- Choi, J. P., & Kim, B. C. (2010). Net neutrality and investment incentives. *The RAND Journal of Economics*, 41(3), 446-71. [DOI:10.1111/j.1756-2171.2010.00107.x]
- Cook, V. S. (2014). Net neutrality: What is it and why should educators care? *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 80(4), 46-9. <https://search.proquest.com/openview/d6d147c5b-3674f5d5086d7bc0a89b29a/1>
- Glass, V., & Tardiff, T. (2019). A new direction for the net neutrality debate. *Telecommunications Policy*, 43(3), 199-212. [DOI:10.1016/j.telpol.2018.05.002]
- Iglezakis, I. (2020). Net neutrality: Chances and challenges in the information age. In T. E. Synodinou, P. Jougleux, C. Markou, T. Prasitou, (Eds.), *EU Internet law in the digital era* (pp. 227-238). Cham: Springer. [DOI:10.1007/978-3-030-25579-4_10]
- Jayakar, K. (2018). Media policy. In A. Albarran, B. Mierzejewska, & J. Jung, (Eds.), *Handbook of media management and economics*. Abingdon: Routledge. <https://www.routledge.com/Handbook-of-Media-Management-and-Economics/Albarran-Mierzejewska-Jung/p/book/9781138729315>
- Jitsuzumi, T. (2020). Net neutrality. In H. Mitomo (Eds.), *Telecommunications policies of Japan. Advances in information and communication research* (pp. 201-220). Vol. 1. Singapore: Springer. [DOI:10.1007/978-981-15-1033-5_11]
- Khajehian, D., & Ebrahimi, P. (2019). Media branding and value co-creation: Effect of user participation in social media of newsmen on attitudinal and behavioral loyalty. *European Journal of International Management*, X(Y). <http://datiki.com/fa/wp-content/uploads/2019/05/khajehian-ebrahimi-media-branding-and-co-creation.pdf>
- Khoobroo, M. T., & Ebrahimi, R. (2019). [Critical success factors in planning public policies (Persian)]. *Strategic Studies of Public Policy*, 9(32), 2-23. http://sspp.iranjournals.ir/article_38622.html
- Kim, M., Chung, C. J., & Kim, J. H. (2011). Who shapes network neutrality policy debate? An examination of information subsidizers in the mainstream media and at Congressional and FCC hearings. *Telecommunications Policy*, 35(4), 314-24. [DOI:10.1016/j.telpol.2011.02.005]
- Krämer, J., & Schnurr, D. (2018). Is there a need for platform neutrality regulation in the EU? *Telecommunications Policy*, 42(7), 514-29. [DOI:10.1016/j.telpol.2018.06.004]
- Labafi, S. (2020). [Identifying subject areas of radio-television policy making research; A cross-cutting approach (Persian)]. *Communication Research*, 26(100), 27-60. [DOI:10.22082/CR.2020.109731.1863]

- Labafi, S. (2020). Iranian data protection policy in social media; an actor-network theory approach. In I. Williams (Eds.), *Contemporary applications of actor network theory* (pp. 121-139). Singapore: Palgrave Macmillan. [DOI:10.1007/978-981-15-7066-7_7]
- Labafi, S., & Williams, I. (2019). *Open data policies in social media industry: A model for convergence of views*. Paper presented at Annual Conference of the European Media Management Association, Limassol, Cyprus, 5-7 Jun 2019. <https://vbn.aau.dk/en/publications/open-data-policies-in-social-media-industry-a-model-for-convergen>
- L'Ecuyer, P., Maillé, P., Stier-Moses, N. E., & Tuffin, B. (2018). Non-neutrality of search engines and its impact on innovation. *Internet Technology Letters*, 1(1), e10. [DOI:10.1002/itl2.10]
- Li, M., & Hou, L. (2020). Welfare effects of network neutrality in mobile Internet market. *Enterprise Information Systems*, 14(3), 352-67. [DOI:10.1080/17517575.2019.1644670]
- McDiarmid, A., & Shears, M. (2016). The importance of Internet neutrality to protecting human rights online. In L. Belli, & P. De Filippi (Eds.), *Net neutrality compendium* (pp. 31-41). Cham: Springer. [DOI:10.1007/978-3-319-26425-7_3]
- Musiani, M., & Löblich, M. (2016). Net neutrality from a public sphere perspective. In L. Belli, & P. De Filippi (Eds.), *Net neutrality compendium* (pp. 43-52). Cham: Springer. [DOI:10.1007/978-3-319-26425-7_4]
- Nooren, P., van Gorp, N., van Eijk, N., & Fathaigh, R. Ó. (2018). Should we regulate digital platforms? A new framework for evaluating policy options. *Policy & Internet*, 10(3), 264-301. [DOI:10.1002/poi3.177]
- Ots, M., & Krumsvik, A. H. (2016). Media policy's new challenges. *Journal of Media Business Studies*, 13(3), 125-7. [DOI:10.1080/16522354.2016.1243390]
- Pourezat, A. A., & Abdi, B. (2019). [Conceptualizing the IT - based responsible governance toward Islamic - Persian development model (Persian)]. *Strategic Studies of Public Policy*, 9(30), 193-213. http://sspp.iranjournals.ir/article_35006.html
- Reggiani, C., & Valletti, T. (2016). Net neutrality and innovation at the core and at the edge. *International Journal of Industrial Organization*, 45, 16-27. [DOI:10.1016/j.ijindorg.2015.12.005]
- Reina, S. M., Parra, O. J. S., & Sánchez, L. C. (2017). Evaluation of net neutrality scenarios using game theory. *Contemporary Engineering Sciences*, 10(24), 1181-93. [DOI:10.12988/ces.2017.710144]
- Salamzadeh, Y., Williams, I., & Labafi, S. (2019). Guest editorial: Media entrepreneurship and web 3.0, the way passed, the way forward. *AD-minister*, 34, 7-13. http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1692-02792019000100007
- Scientific Council for Government Policy (WRR). (2005). *Media policy for the digital age*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://english.wrr.nl/binaries/wrr-eng/documents/reports/2005/02/15/media-policy-for-the-digital-age/Summary-Media-Policy-Digital-Age.pdf>
- Shin, D. H. (2014). A comparative analysis of net neutrality: Insights gained by juxtaposing the U.S. and Korea. *Telecommunications Policy*, 38(11), 1117-33. [DOI:10.1016/j.telpol.2014.09.010]
- Shin, D. H. (2016). Application of actor-network theory to network neutrality in Korea: Socio-ecological understanding of network dynamics. *Telematics and Informatics*, 33(2), 436-51. [DOI:10.1016/j.tele.2015.10.002]
- Shin, D. H., & Han, E. K. (2012). How will net neutrality be played out in Korea? *Government Information Quarterly*, 29(2), 243-51. [DOI:10.1016/j.giq.2011.07.007]
- Strover, C. M. (2010). Network neutrality: A thematic analysis of policy perspectives across the globe. *Global Media Journal -- Canadian Edition*, 3(1), 75-86. http://gmj-canadianedition.ca/wp-content/uploads/2018/12/v3i1_strover.pdf
- Weisman, D. L. (2015). The political economy of net neutrality regulation. *The Economist's Voice*, 12(1), 13-8. [DOI:10.1515/ev-2015-0003]
- Wilson, K. G. (2008). The last mile: Service tiers versus infrastructure development and the debate on Internet neutrality. *Canadian Journal of Communication*, 33(1), 81-100. [DOI:10.22230/cjc.2008v33n1a1886]
- Wu, T. (2003). Network neutrality, broadband discrimination. *Journal of Telecommunications and High Technology Law*, 2, 141. [DOI:10.2139/ssrn.388863]
- Yamagata-Lynch, L. C., Deshpande, D. R., Do, J., Garty, E., Mastrogianni, J. M., & Teague, S. J. (2017). Net neutrality and its implications to online learning. *The*

International Review of Research in Open and Distributed Learning, 18(6), 243-60. [DOI:10.19173/irrodl.v18i6.3129]

Yiakoumis, Y., Katti, S., & McKeown, N. (2016). *Neutral net neutrality*. Paper presented at SIGCOMM '16: Proceedings of the 2016 ACM SIGCOMM Conference, 22-26 August 2016, Florianopolis, Brazil. [DOI:10.1145/2934872.2934896]